

Beraunsko.

20. Konopiště,

panství. Majitel: Jan kníže s Lobkowic a Wrbby.

1. Konopiště		†	—	—	24 : 220
2. Auštědice, Austice			—	—	19 : 200
3. Auročnice			—	—	18 : 162
4. Bohušice			—	—	9 : 78
5. Bynice			—	—	3 : 24
6. Brodce			—	—	2 : 30

28. Kostelec (nad Sázawou)

28.		†	—	—	17 : 166	
29.	Kozmice		†	—	—	26 : 204
30.	Krhanice, Karhanice			—	—	29 : 293
31.	Kruswičany			—	—	23 : 197
32.	Blauhépole			Langfeld		16 : 214
33.	Lhota Bukowská			—	—	15 : 151
34.	Lhota wysoká			Hoch-Lhota		5 : 54
35.	Lhota Kačkowa			—	—	20 : 164
36.	Lhota widlákowa			—	—	12 : 90
37.	Lštění			—	—	22 : 182
38.	Mezibohří			—	—	21 : 149
39.	Myslič			—	—	17 : 147
40.	Městečko			—	—	13 : 109
41.	Mrač (horní)			Ober-M.		34 : 255
42.	Mrač dolní			Unter-M.		6 : 61

67. Žihánky

Klein-Žihán 11 : 77

68. Benešov †

— — 259 : 2194

Městu patří :

69. Bedrč

— — 16 : 134

U Chlistowa dw. popl. Poměnice, u Chwojna Kozlé (Kozli), u Ďubaška Zlenice (nyní dw. popl.), u Jaworník Hláska, u Lštění n. wes Hradiště †; u Wětrowa n. wes Ledce †.

VIII. Kozmice.

Kozmice dědily název od osobního jména „Kozma“ (Kozmas), i bývaly sídlem vladků řečených „z Kozmic“, kteří zde i farní chrám sv. Jakuba založili, jenž se v listině z roku 1350 mezi farními v obvodu dekanátu Štěpanovském (r. 1384 s 15 gr. desátku) připomíná. Podací právo provozoval roku 1371 a 1374 rytíř Přísňák z Kozmic; roku 1378, 1390 a 1404 rytíři Přísňák a Hon z Kozmic; Hon z Kozmic podepsal spolu známý stížní list ke sboru Kostnickému, Václav z Kozmic byl od 1408—1413 místopisárem desk zemských; týž roku 1415 a 1416 volil faráře ke kostelu Kozmickému.¹⁾ Petr z Kozmic pomáhal r. 1448 jako přívřzenec strany Poděbradské pánu Jiřímu při dobývání Prahy. Pro jeho oddanost ku králi Jiřímu byla prý roku 1466 tvrz Kozmická od přívřencův Zdeňka Konopištského ze Šternberka, odpůrce králova, přepadena a spálena, zboží připojeno ke Konopištskému panství.

K farní osadě Kozmické náleží i s filiální osadou Teplšovickou 2480 kat., 21 helv., 61 židů.

1. **Kozmice**, ves, 231 kat., 10 ž. v 28 domech.

a) Farní chrám sv. Jakuba vět. zachoval po dnes svou slušnou starobylou gotickou formu až na okna v lodi, která byla před několika lety rozšířena. V žebrové klenbě nad presbyteriem objevují se na závěnicích dva slavní znakové, odřivous pánů Benešovičů a pětilistá růže pánů Vítkovců, z čehož by se uzavírat i dalo, že byli vladkové z Kozmic z kmene oněch pánů. Na věži roku 1819 zřízené visí dva zvony;

větší (2' 3" v průměru) má nápis: „Ke czti a slawie Bohu a sv. Jakobu zwon tento przeliwan za sprawy heymanske + pana Jana Olbrama ze Sstekrže nakladem kostelnim a pomoczy Giržika Sadilka Rausinowskeho, Giržika Zemka, Jana Mudrocha Lhotskeho a Jana Mudrocha Tataunowskeho.“ Na dolním kraji: „Anno + 1659.“ — Menší má 1' 11" v průměru, a okolo koruny prastarý nečitelný nápis. Písmo, malá i velká gotika, jest po části i obráceně beze všeho ladu a skladu seřaděno, tvar jeho však ukazuje na 14. století.

Osada byla po půldruhastaleté přestávce (od 1624 do 1787), kdežto od farářů Benešovských spravována byla, roku 1787 opět vlastním farářem opatřena; patronátní právo kostela i fary přejala náboženská matice, z níž i faráři důchody vykázány.

b) Fara byla na místě staré (z roku 1787) roku 1871 nově vystavena. Jest zde i kooperator ustanoven.

c) Škola o 1 třídě s 151 žáky z Kozmic, Lhoty, Vlkova, Tatouňovic, Bělčic, Rousinova a Zálesí.

d) Od staré tvrze spatřoval se nedávno ještě hlboký příkop, obklopující v pravidelném čtverhranu tvrzíště, z něhož všecky stopy obydli zmizely; nyní jest vše urovnáno a v pole proměněno.

KOZMICE

Obec Kozmice, tvořena přilehlými částmi Kácovou Lhotou a Rousínovem, se rozkládá v mírně zvlněné krajině 12 km severovýchodně od Benešova a leží na katastrální ploše 796 ha. Její nadmořská výška činí 512 m. V Kozmicích trvale žije asi 215 obyvatel s průměrným věkem 42 let.

První zmínka o obci pochází z roku 1350 v souvislosti s raně gotickým farním kostelem sv. Jakuba. O tři století později se z kroniky dovidíme, že hospoda, stojící naproti kostelu, byla roku 1775 ustředním déjistěm selského povstání proti robotě na konopišťském panství. Původní budova hospody zde

stále stojí. V roce 1965 byla na její zed umístěna pamětní deska, která připomíná povstalecké období v Kozmicích. Po druhé světové válce začali lidé odcházet pracovat do měst a tento trend trvá do dnes. Lidé, kteří jsou zaměstná-

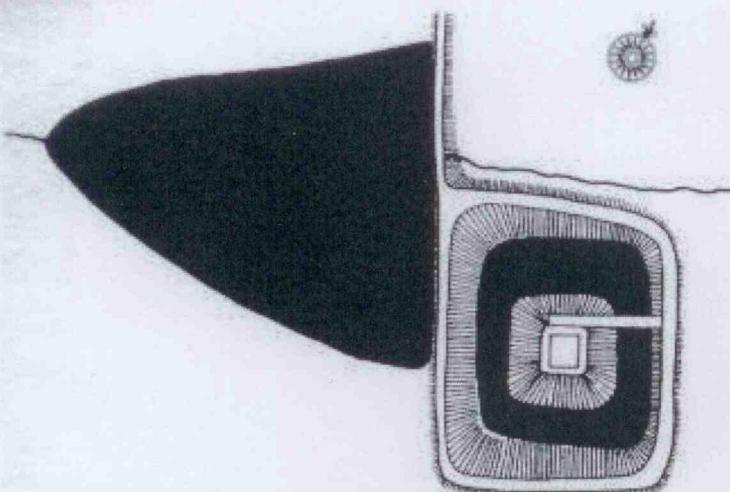
ni, pracují převážně v oblasti místních služeb.

Obec v současnosti disponuje základní občanskou vybaveností, do které mimo jiné patří pošta, prodejna se smíšeným zbožím a potravinami i příjemná restaurace. Kozmice dnes mají výhovující sportovní základnu. Místní lidé k rekreaci a aktivnímu odpočinku využívají fotbalové hřiště, tenisové kurty či koupaliště, v jehož sousedství leží dětské hřiště s průlezkami, houpačkami a pískovištěm. Nejproslulejší je však závodisko supercrossu, na kterém se pořádají významné soutěže a závody.

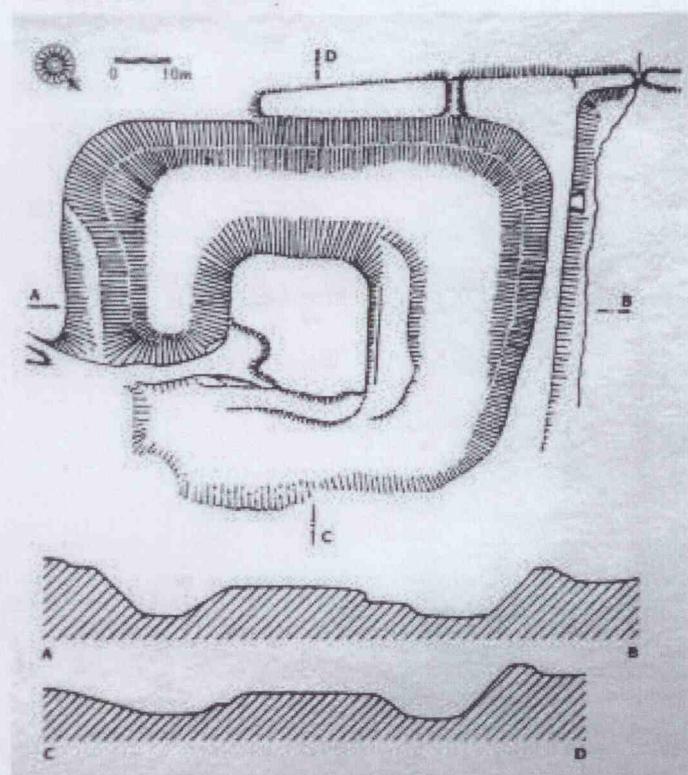
KOZMICE (Benešov)

TVRZIŠTĚ PŘI SEVEROZÁPADNÍM OKRAJI VSI, 9 KM SEVEROVÝCHODNĚ OD BENEŠOVA.

První zmínka o Kozmicích souvisí s kostelem a pochází z r. 1352. K případnému sídlu mají vztah Jaroš, Přisnák a Jindřich z Kozmic, uvádění po polovině 14. stol. Václav z Kozmic byl v letech 1408–1413 místopisářem desk zemských. Roku 1457 získal Kozmice jako odúmrť po Janovi z Jiřic Zdeněk ze Sternberka a připojil je ke Konopišti.

Kozmice (Benešov). Pokus o rekonstrukci původní situace tvrze.
Kresba P. Chotěbor.

Kozmice (Benešov), situace tvrziště a příkop
bez Zamerení a kresba P. Chotěbor.

Tvrziště má přibližně obdélný tvar se zaoblenými rohy. Vlastní pahorek, dodatečně snížený, je obklopen dosud výrazným příkopem, který byl původně napájen vodou ze sousedního (již zrušeného) rybníka. Na západní straně se dochoval zbytek valu.

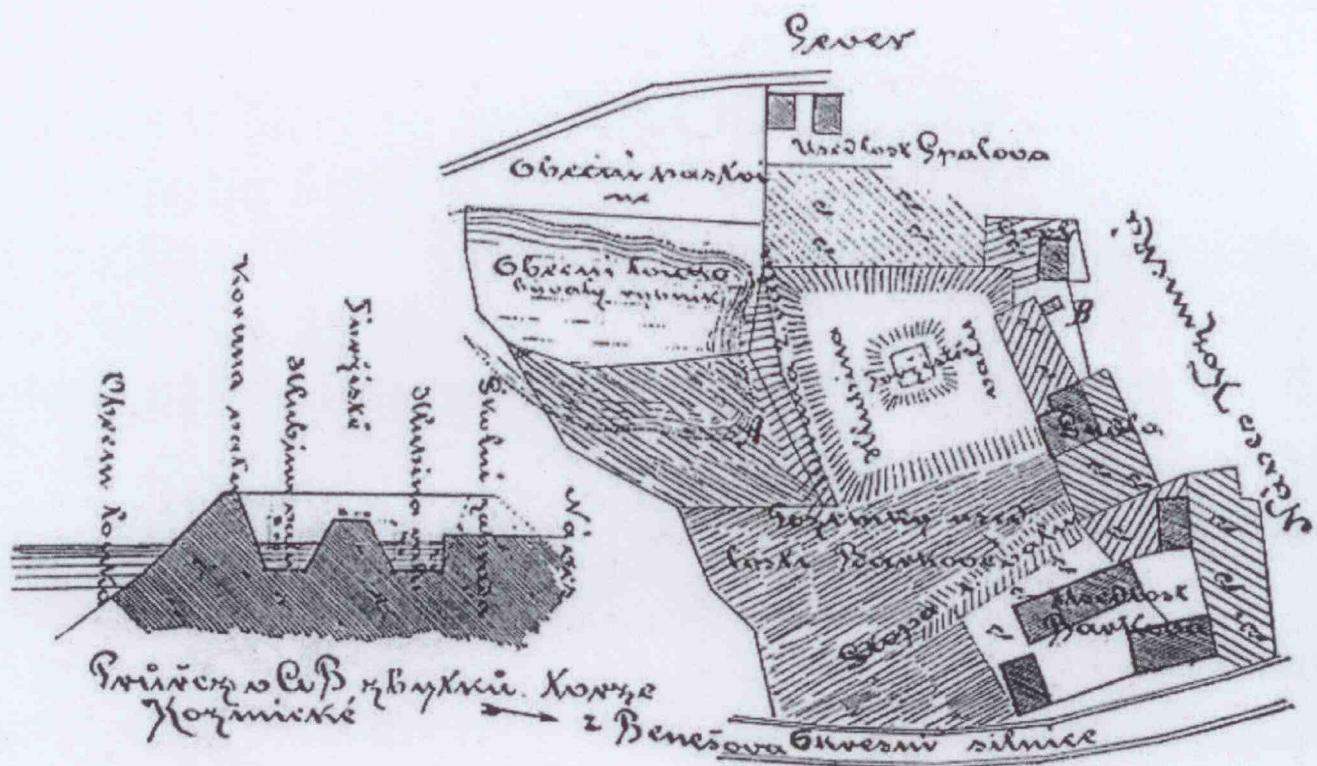
~CH~

Kozmice: 1) K., far. ves v Čechách, hejt., okr. a pš. Benešov; 41 d., 329 ob. č. (1890), kostel sv. Jakuba (ve XIV. stol. far.), 3tr. šk., opodál myslivna Hartošice. Býv. tvrz, z níž zůstal toliko vedle kostela hluboký příkop, byla ve XIV. a XV. stol. původním sídlem vladyk z K., zašla v druhé pol. XV. stol. a K. připojeny ke Konopišti. Po r. 1623 zaniklá fara obnovena teprve r. 1787. —

Ve vsi **Kozmicích** spatřoval se ještě v minulém století hluboký příkop obklopující tvrziště pravidelným čtverhranem; nyní je z části skopán.¹⁰⁾ V prostřed 14. stol. žil *Jaroš z Kozmic*, jehož syn *Ješek* byl od roku 1358 farářem v Pyšelích a l. 1386 zemřel.¹¹⁾ Držitelem tvrze byl *Přisnak*, jenž v l. 1358-1409 kněze do Teplišovic a Kozmic podával.¹²⁾ S ním se vyskytuje 1378 jako spolupodací *Jindřich*, jenž 1382 koupil statek Vesce a před r. 1391 zemřel, zůstaviv syna Jindřicha.¹³⁾ Přisnak obdržel (1405) s manželkou svou Markétou mocný list, aby mohl zboží svá odkazovati; souditi odtud lze, že dětí neměl. Držel l. 1415 dům v Praze, ale l. 1416 byl již mrtev.¹⁴⁾ Kozmice měl po něm *Václav*, jenž byl v l. 1408-1413 místopisařem desk zemských a ještě za živobytí Přisnakova na Kozmickém zboží plat pro klášter sv. Tomáše v Praze prodal.¹⁵⁾ L. 1416 vyprosil si všechnu odúmrt' po Přisnakovi. Dorota manželka jeho prodala l. 1417 svou ves Záhořany a l. 1418 Teplišovice a Mrchojedy.¹⁶⁾ *Petr z Kozmic* byl l. 1448 mezi těmi, kteří vpadli do Prahy, a 1454 připomíná se *Přisnak z Kozmic* potomek dřevních vladyk.¹⁷⁾ Jak se

---

zdá koupeny Kozmice v ty časy ke Konopištskému panství. L. 1454 Zdeněk ze Šternberka vyprosil si všechnu odúmrt' po n. Janovi ze Žiřic na tvrzi Kozmicích a příslušenství.¹⁸⁾

Zbytky tvrze v Kozmicích.

Kozmice, farní ves u Benešova, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Na tvrzi zdejší seděli l. 1359 Jaroš a v l. 1371 až 1416 Přísnak, potom Václav z K. Jiný statek držel l. 1417 Petr ze Štěpánova. L. 1454 odumřely K. po Janovi ze Žiřic a darovány Zdeňkovi ze Sternberka. Od toho připojeny k panství Konopištěskému. V l. 1624—1787 nebylo tu fary a teprve l. 1787 obnovena. (MB. III. 82.)

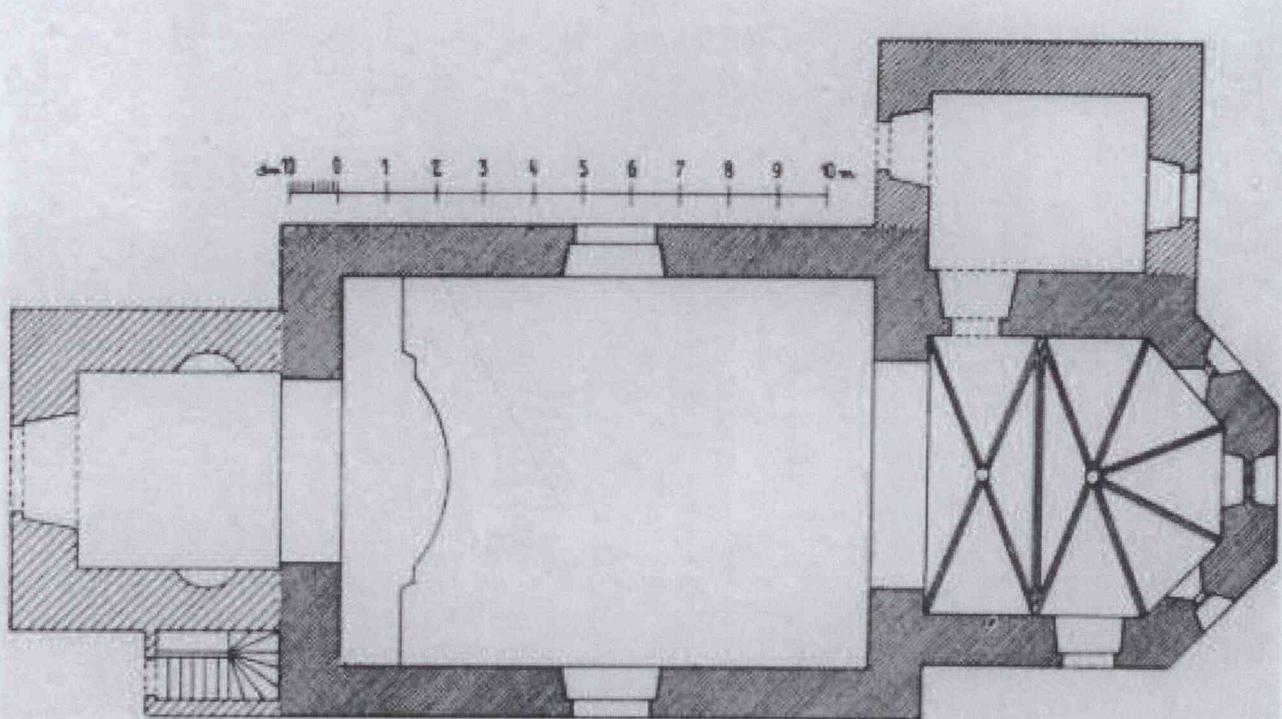
Kozmice (-ic), far., kat. i mí. obec, 41 d., 329 Č., hejt., zast. a okr. Benešov, býv. panství Konopiště, arcidiéc. pražská, vik. Bystřice, kostel sv. Jakuba, patron: nábož. fond, přifařené: K., Bělčice, Čakov, Čenovice, Humenec, Lhota Kácová, Mřížovice, Ostředek, Rousinov, Taťouňovice, Teplyšovice, Vlkov a Zálesí, farnost: 2363 katol., 6 ev., 67 ž.; 3tř. šk. (IV, 4), a Benešov u Prahy. Sam.: Hartošovice. Mí. ob.: K. a Lhota Kácová: 6·86 km², 65 d., 522 Č.

Kozmice, far. ves, 28 d. 241 ob. čes., kr. Táb., okr. a pošt. Benešov (2 hod. sev. vých.), kat. i pol. obc. K., býv. dom. Konopiště, arcidiéc. Praž., vik. Bystřic., patr. náb. fond., 2380 osadníků; starobylý far. chrám sv. Jakuba v slohu gotickém uvodí se co taký již r. 1384, škola, opodál mysliv. Hartošice. Někdejší tvrz, z níž toliko hluboký příkop (blíž kostela) zbyl, byla ve 14. a 15. stol. rodinným sídlem vládyk z Kozmice. Tvrz jest nepochybně r. 1466 zničena, protože se Petr z Kozmic strany Poděbradovy přidržoval.

I. Kozmice (lid. v Kozmicích, do Kozmic, kozmickej), ves 9 km sv. od Benešova: 1352 — ok. 1405 decan. Szczepanouic.: Kozmycz, RDP. 58; 1381 Henricus de Kozmycz, AC. 31/306 č. 20; 1392 Przisnaki de Kosmycz, l. 20 č. 65; 1454 in villa Kozmicznych . . et in Kochanowic, DD. 16/354; 1497 Benessowa měka polovici, Ostromecz hrad pustý — — Ondrziegewicze, Kozmice — Wlkow — z Kozmycz — z Nczpick, DD. 23/476; 1560 zámek Konopissie — město Benessow — ves Kozmice, ves Wlkow, DZ. 54 J 24.

Jm. K. = ves lidí Kozmových. Oz. jm. Kosma, Kozma povstalo z círk. jm. Cosmas; ze staré doby je u nás nejznámější český kronikář Kosmas, který žil asi v l. 1045—1125.

Obr. 190. Kozmice. Půdorys kostela.

Kozmice.

Vlasák, Okr. Benešovský 82; Podlaha, Posv. místa II., 140.

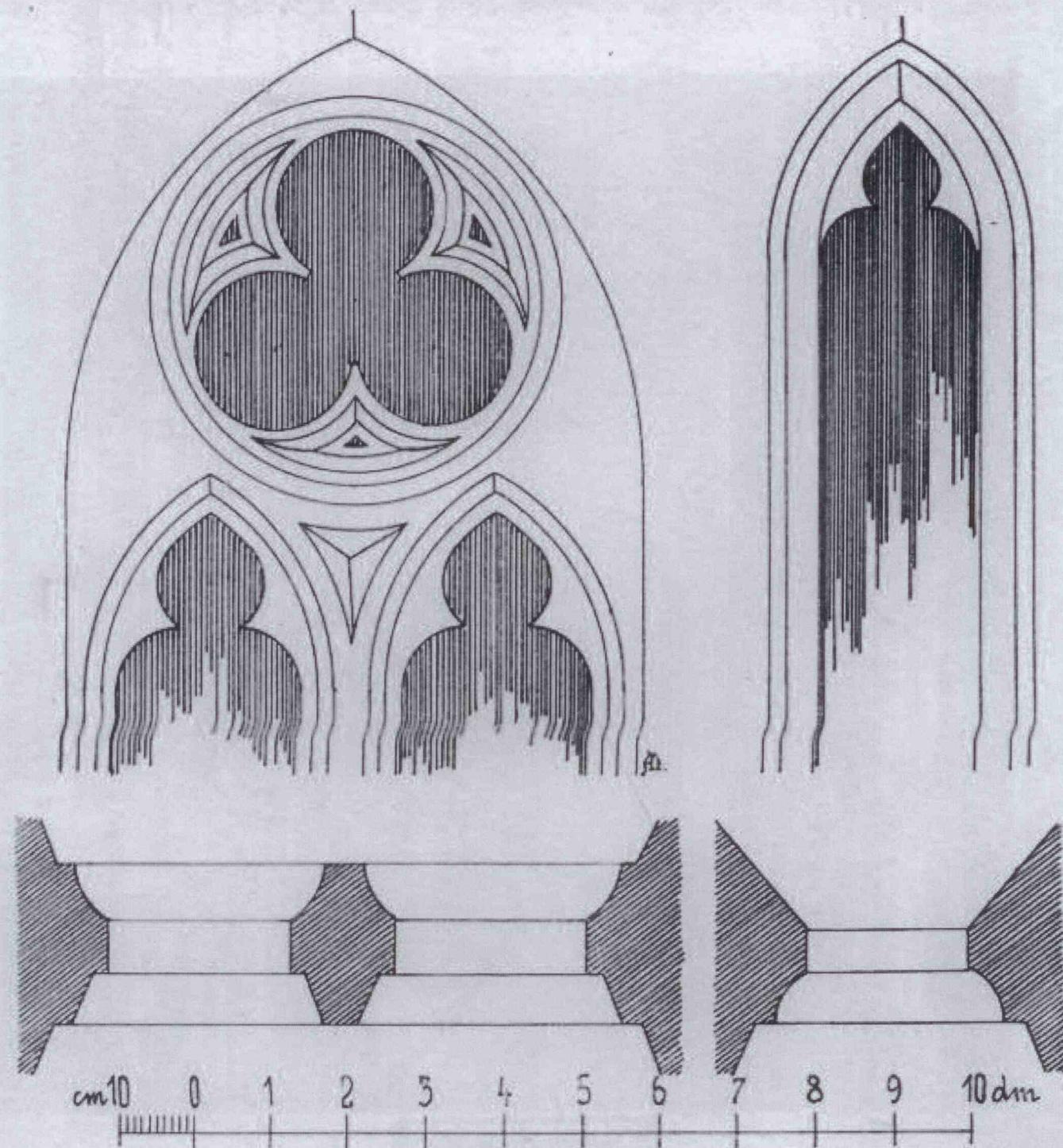
FARNÍ KOSTEL SV. JAKUBA VĚTSIHO, jako farní již ve druhé pol. XIV. stol. připomínaný.

Z gotické stavby původní zachoval se presbytář; věž v průčeli přistavěna r. 1819.

Presbytář zakončen třemi boky (viz půdorys na obr. 190.).

V boku východním hrotité okno prutem dělené, s okrouhlým trojlistem kružbovým ve hrotu. V šikmých stěnách úzká vyšpaletovaná okénka hrotitá s dvěma nosy ve hrotu. (Viz obr. 191.) V boku jižním vybouráno později široké okno obdélníkové, obloukovitě zaklenuté.

Klenba žebrová o dvou polích. Žebra mají v profilu podobu otupeného, na stranách vyžlabkovaného klínu. Konsoly jehlanovité. Na jednom svorníku pět pilovitě ozubených listů, na druhém zavinutá střela (odřívous), znak rodu Benešovicu (viz obr. 192.).

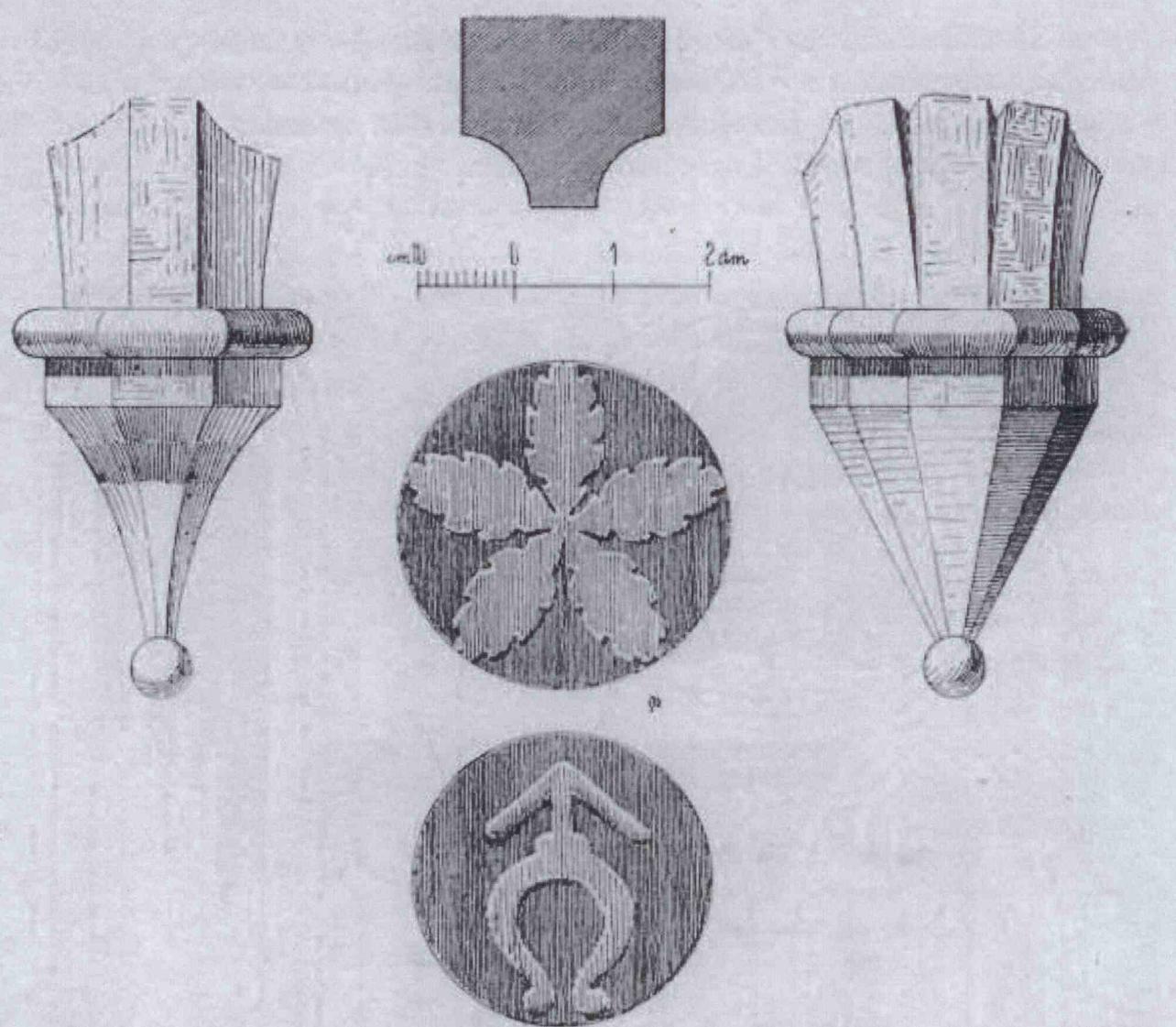
Obr. 191. Kozmice. Okna v presbytáři.

V severovýchodním šikmém boku presbytáře jednoduché kamenné sanktuarium s mřížkovými dvířky (viz obr. 193.).

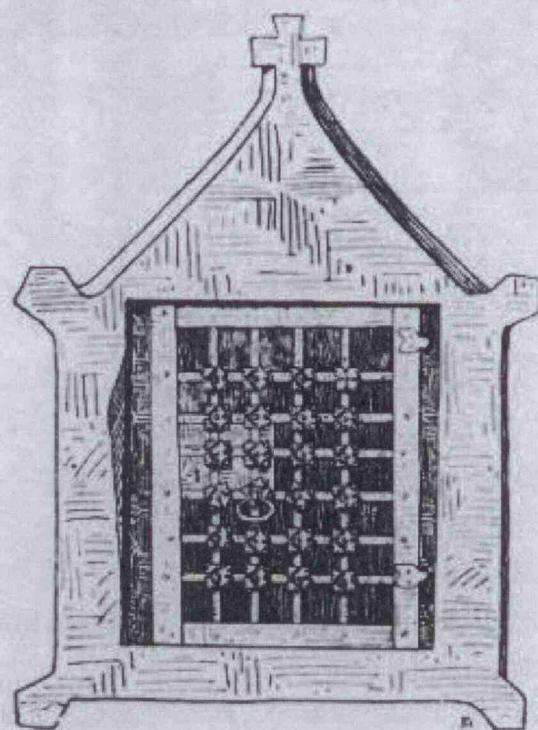
Vítězný oblouk hrotitý.

Lod má strop rovný, v bocích po jednom širokém obdélníkovém, segmentovitě sklenutém okně.

Hlavní oltář (daný sem r. 1788 ze zrušeného kostela sv. Karla Borromejského v Praze), barokní. Po stranách šikmo do rohu postavené

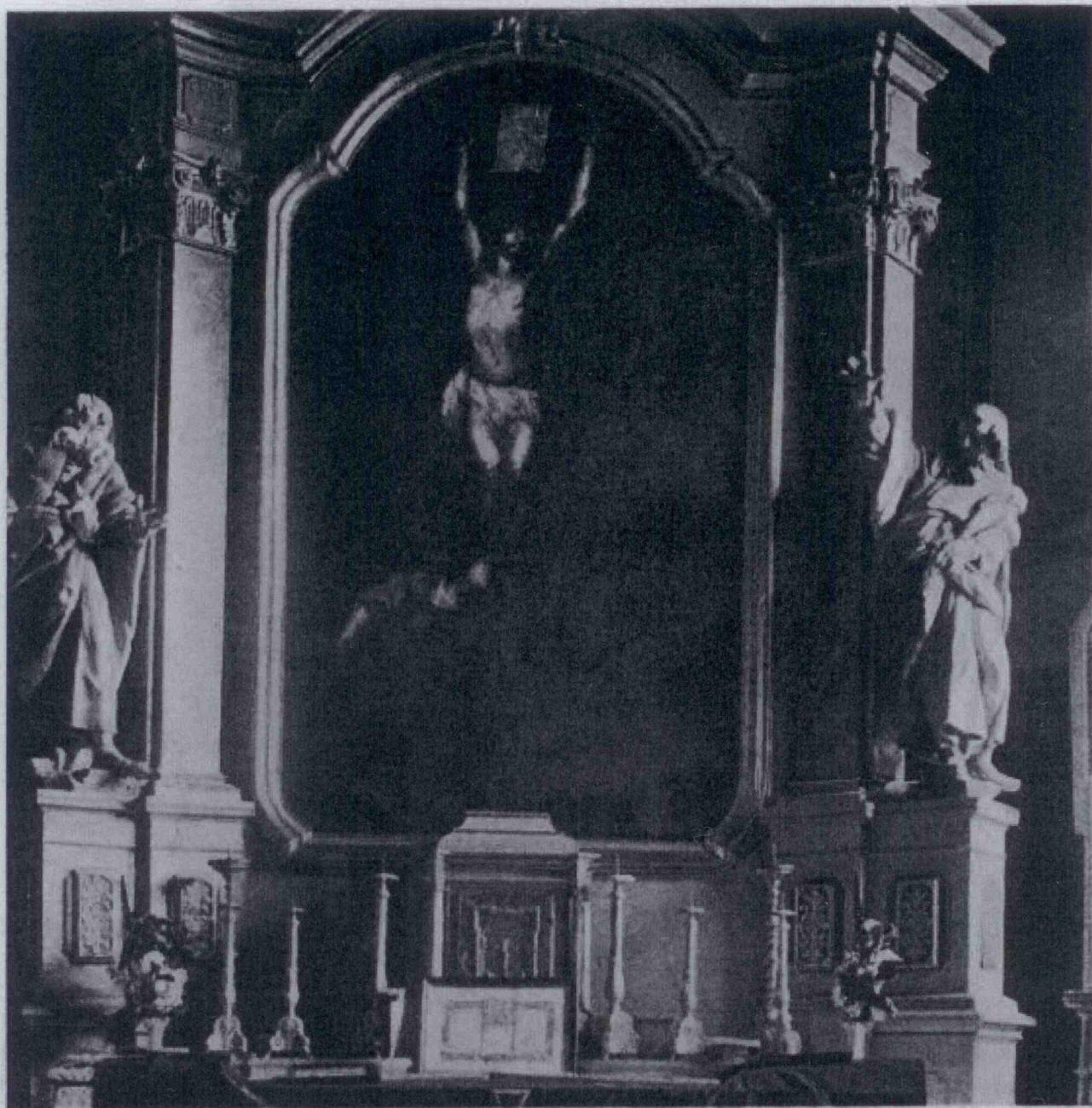

Obr. 192. Kozmice. Profil zebra, konsoly, svorníky.

Obr. 193. Kozmice. Sanktuarium.

pilířky s kompositními hlavicemi, nahoře rímsa nad středem vypjatá; vedle pilířků na hranolových podstavcích pěkné barokní sochy v živé půse. Uprostřed velice zdařilý obraz na plátně: Kristus na kříži, u paty kříže Marie Magdalská. Po stranách v temném pozadí vznášející se andělci. Zdařilý temnosvit. Dobrá práce prve polovice XVIII. stol. (Viz obr. 194.)

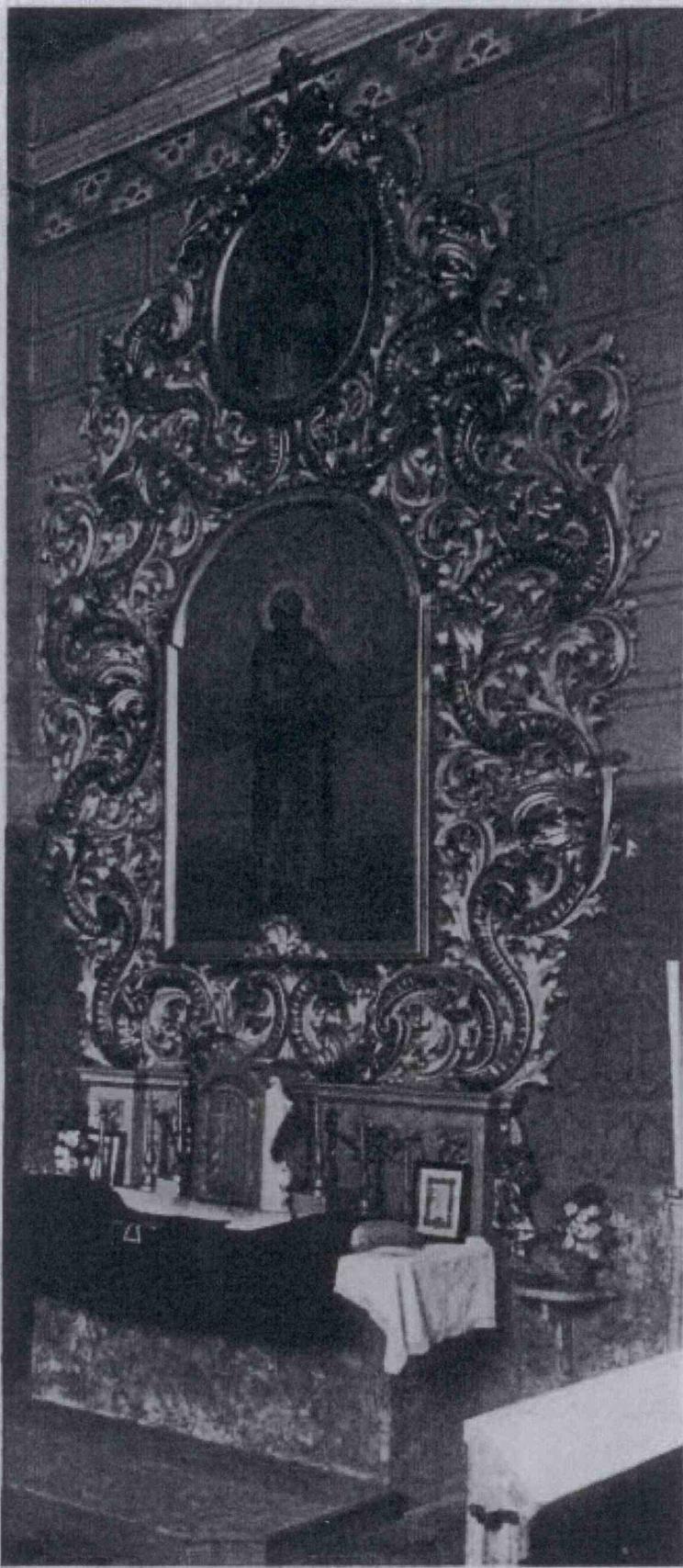
Obr. 194. Kozmice. Hlavní oltář.

Dřívější hlavní oltář stojí nyní při jižní stěně lodi. Má bohaté rozviliny vyřezávané. Prvá pol. XVIII. stol. Obrazy novější, umělecky necenné. (Viz obr. 195.)

Kazatelna barokní. Na řečništi relief „Kain zabíjí Abela“, na stříšce soška „Sv. Jakub“.

Kamenná křtitelnice kalichovitá, polygonální, pěkného tvaru, druhá pol. XIV. stol. (Viz obr. 196.)

Zvony: I. 1.59 m vys., 73 cm v prům. Nahoře ornament páskový, pod tím trojrádkový nápis (rádky při lití na jednom místě

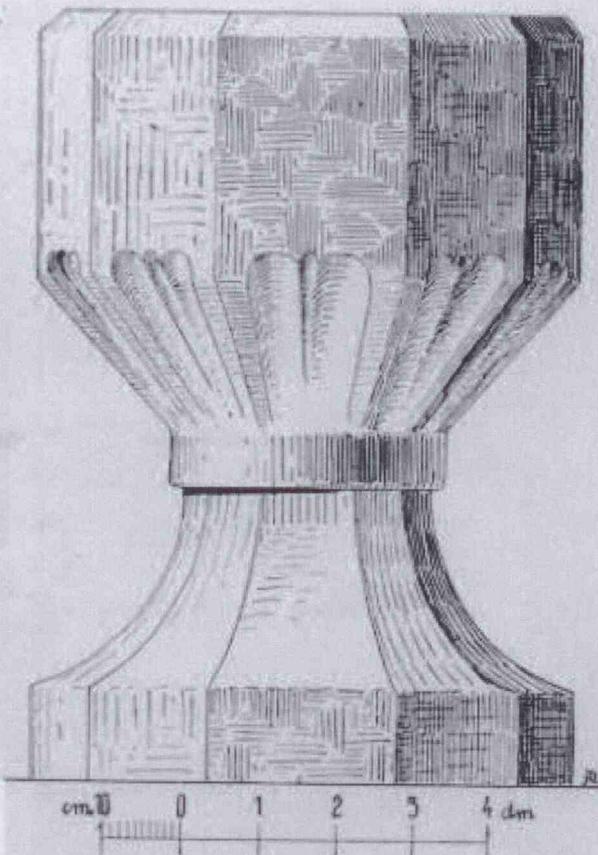
Obr. 195 Kozmice. Boční oltář.

se sesmekly): † KE CZTI A SLAWIE BOHU A SW. IACOBU ZVON
TENTO PRZELIWAN ZA SPRawy HEYTMANSKE PANA IANA
OLBRAMA ZSSTEKRZE NAKLADEM KOSTELNIM A POMOCZY GIRZIKA

SADILKA RAUSYNOWSKÉHO GIRZIKA ZEMKA IANA MUDRO-
CHA LHOTSKÉHO A IANA MUDROCHA TATAVNOWSKÉHO.
Na pláští krucifix v reliéfu
provedený; po stranách kruci-
fixu: ANNO 1659.

z. 51 cm vysoký 62 cm
v prům., nápis aenigmatický:
směs gotických majuskulí a
minuskulí (viz obr. 197.).

TVRZ, založená asi ve
XIV. stol.; z ní spatřuje se na
západní straně Kozmic u bý-
valého rybníka (nyní obecní
louka) tvrzistě čtvercovité, je-
hož každá strana měří asi 8 m,
obklopené příkopy a valy, jež
částečně jsou již sneseny. (Viz
obr. 198.)

Obr. 196. Kozmice. Křtitelnice.

Obr. 197. Kozmice. Nápis na zvonu čís. 2.

Lhota Kácova, osada, 24 d., 193 Č.,
kat. i mí. ob. a fr. Kozmice, hejt., zast.,
okr. a ~~v~~ Benešov, býv. panství Kono-
piště.

Lhota Kačkova, Kacova, ves, 22 d. 175 ob.
čes., kr. Táb., okr. Benešov (1 $\frac{3}{4}$ hod. sev.
vých.), kat. i pol. obe. a far. Kozmice, býv.
dom. Konopiště (1 d. k městu Benešovu a
a 4 d. byly svobodny. — L. K. uvodí se v
středu 16. stol. co příslušenství Hrádku nad
Sázavou.

2. **Lhota Kácova** (původně Kačkova), ves $\frac{1}{2}$
hod., 167 kat., 4 helv., 6 židů v 122 domech, z nichž
4 bývaly svobodny.

— 116) **L. Kacova či Ka-**
čkova, ves, hejtm., okr. a pš. Benešov, fara
Kozmice; 24 d., 193 ob. č. (1890). V XVIII. st.
byli tu 3 svobodníci. —

Kácova Lhota, ves (m. o. Koznice)

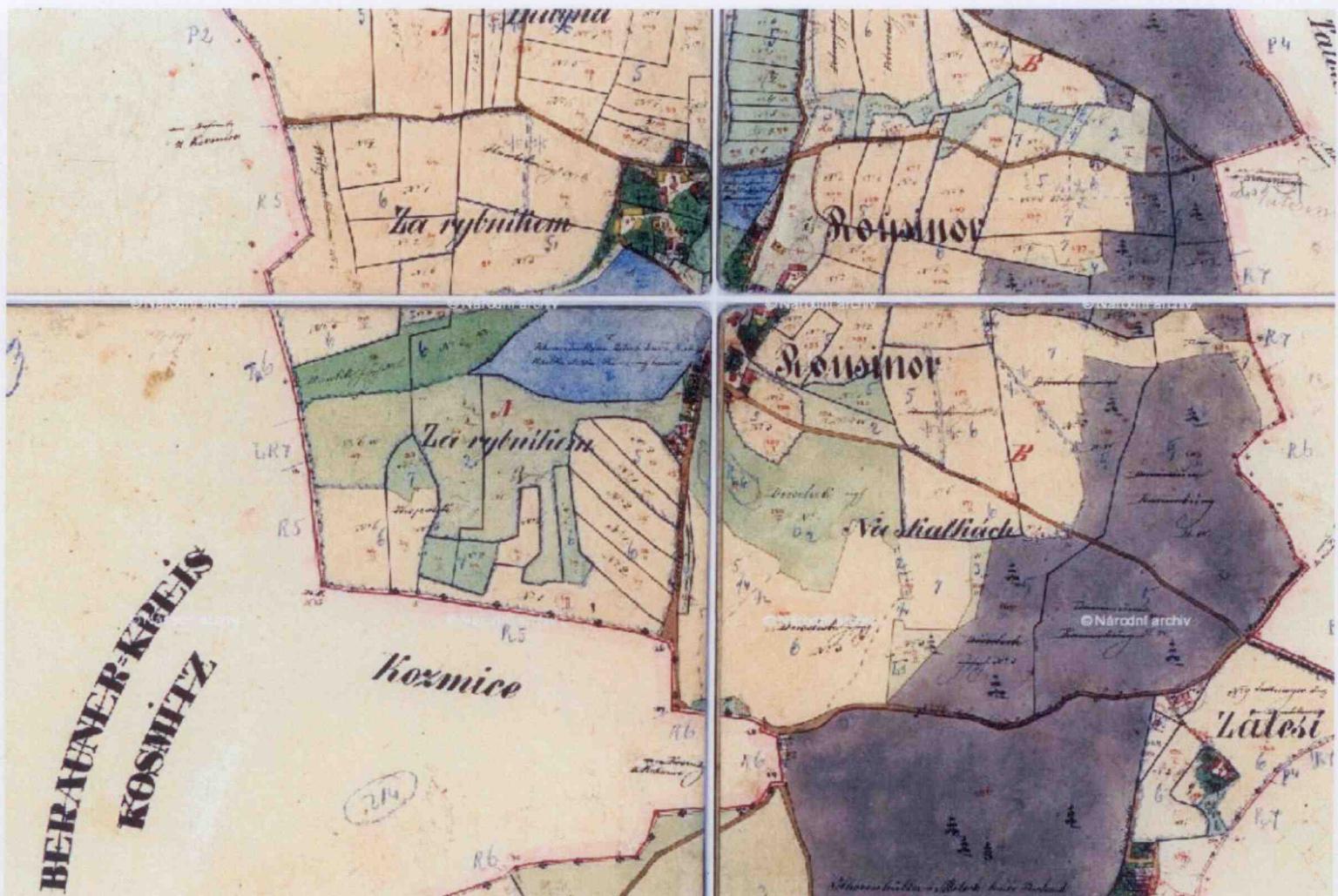
7½ km sv. od Benešova: 1387 in villa Kaczkowa Lhota Jarko Nuzyerz decessit, AC. 31/320 č. 64; 1391 Jesko de Kaczkowi Lhoti, t. 330 č. 91; 1391 ad E. in Myechynow census im v. Wlkow — in v. Strnow et in v. Kaczconis Lhotta, LER. IV, 372; 1414 in Bikowiczich munitione — in Tieptynye — in Brziezinie, in Lhotic Kaczkowie, DD. 15/318; 1550 Blažek z Kačkovej Lhoty mili od Benešova dvůr popl. ve vsi Lhotě, Svob. 122; 1554 Hradek, zámeček nad Sazawou — na Mysliczy, w Kaczkowie Lhotic, w Lomniczy, DZ. 11 F 16; 1570 na tvrzi Trzebiesszych — na vsi Lhotie Kaczkowie, DZ. 17 B 22; 1654 Lhota Kaczowa (pan. Benešov), BR. 15/324; 1678 Lh. Kaczowa, Revis. 33/135; 1768 (a 1849) Hft Konopisch: Lhota Kaczowa (Káčova), Schaller VIII, 167 (a Sommer XVI, 88); 1848 Lh. Kačkowa, PalP. 254; úř. 1854 Lh. Kačová (Kačkova), 1904 Lh. Káčová, t. Lh. Kačová.

Z příjm. Kac n. Kac (v. praž. Adr.), jež vzniklo z něm. Katz(e) 'Kočka', bylo demin. Káček (strov. os. jm. Franeček, Fricek a p.) a z něho bylo naše m. jm. Káčkova. V starých zápisech čtělo platnost c nebo č a teprve ok. pol. 16. stol. začali označovat výslovnost č psaním č, třebaže ne vždy-

cky. V našich dokladech z 2. pol. 16. stol. možno tedy čísti spíše v Káckově Lh. Kdo četl č, myslil zajisté na jm. Kačka a z něho vzniklé příjm. Kaček (v. u Kotika).

V 17. stol. byl přivl. Káckova změněn v Kácova asi spletením jména se jm. měka Kácova.

Jm. **Lhota** se u nás vyskytuje velmi často. Vzniklo ze stč. *lhota*, *lhota*, y, f. 'polehlčení, osvobození, svoboda', srov. stsl. *lbgota* 'levitas' a adj. *lbgtukъ* 'lehký' (Geb. Sl. stč. II, 245). To jméno dostávaly osady založané na půdě lesní, kde byli osadníci osvobozeni do jisté lhůty, t. j. na přesně smluvěný počet let ode všech platů za práci s vykácením lesa a vzděláním půdy. Říkalo se o nich, že jsou na lhote. Pro veliký počet bylo ještě rozlišovati a to se dělo buď přidáváním jména jejich rychtáře nebo prvního hospodáře — proto se ovšem ten přívlastek časem měnil — nebo podle jejich podoby n. tvaru, podle polohy, podle bývalé vrchnostenské příslušnosti, podle staré a jiných okolností.

Rousinov, ves, 22 d. 148 ob. čes., kr. Táb., okr. Benešov (2½ hod. sov. vých.), kat. i pol. obc. Teplíšovice, far. Kozmice, býv. dom. Hrádek nad Sázavou (v. Mrchojedy).

4. Rousinov, ves, 148 obyvatelů v 22 domech.

Albrecht z Kozmic prodal roku 1415 na dědictví svém v Rousinově, v Mrchojedech, v Smilově a Teplíšovicích 3 kopy platu ročního, holého a věčného klášteru svaté Kateřiny na Novém městě Pražském za 30 kop gr.

Kaučimsko.

27. Hrádek nad Sázavou;

panství sudeikommissni. Majitel: kníže Richard von Khevenhüller-Metsch.

1. Hrádek nad Sázavou,

Komorní Hrádek + Kammerburg 18 : 93

2. Chocerady + — — 85 : 546

3. Jezdenice, Hwězdonice — — 19 : 57

4. Poddubí — — 5 : 38

5. Wesce — — 25 : 178

6. Wlkoweo — — 21 : 137

39. Bělčice — — 20 : 112

40. Humenec — — 19 : 108

41. Rausinow — — 22 : 126

42. Teplíšowice + — — 37 : 250

43. Čistec — — 13 : 110

Rousinov, osada, 25 d., 155 Č., kat. i mí. ob. Teplišovice, hejt., zast., okr. a Benešov, býv. panství Hrádek n. S., fr. Kozmice.

Rousinov: 1) R., ves v Čechách, hejtm., okr. a pš. Benešov, fara Kozmice; 25 d., 155 obyv. č. (1890). —

1. **Rousinov** (v Rousinově, do Rousinova), ves (m. o. Teplyšovice) 10 km sv. od Benešova: 1554 Hrádek, zámek nad Sazawou .. Lessnicze, Rausynow, Wrarnow, DZ. 11 F 16; 1654 Rausynow (v kraji Kouřím.), BR. 15/272; 1844 Rausinow auch Rosinow 1½ St. ssö. von Kammerburg, Som. XII, 117.

Jm. Rúsinov > Rousinov = Rousinův,
t. dvůr (z os. jm. Rúsin > Rounin: 1379
Russyn, RDC. 364, starší česká
jména Tatařin, Uhřin a polská os. jm.
Tatarzyo, Litwin).